

Etikkinformasjonsutvalget
v/utvalgsleder Ola Mestad

21. januar 2019

Innspill til Etikkinformasjonsutvalget fra Transparency International Norge

Transparency International Norge takker for invitasjonen til å komme med innspill til Etikkinformasjonsutvalget.

TI Norge er i utgangspunktet positiv til en etikkinformasjonsplikt, og ser fram til utredningen fra Etikkinformasjonsutvalget.

1) Hvilke hensyn taler for og mot en etikkinformasjonsplikt?

En etikkinformasjonsplikt vil kunne bidra til større åpenhet i næringslivet om etikkrelaterte spørsmål, herunder korrupsjon, menneskerettigheter og miljø.

En slik plikt til åpenhet kan virke skjerpene på næringslivet og vil sannsynligvis bidra til større vektlegging av etikk i selskapenes virksomhet og i kravene til deres leverandører. Videre vil denne åpenheten bidra til større bevisstgjøring av forbrukere, organisasjoner og investorer som igjen vil kunne legge press på selskapene for etisk forretningsdrift og deres ansvar for leverandørkjeden. Åpenhet om etikkinformasjon er viktig både for forebygging av uetisk forretningsdrift og kontroll av praksis.

Korrupsjon er i mange sammenhenger med på å forsterke problem knyttet til miljø og brudd på menneskerettigheter og TI Norge oppfordrer derfor utvalget til å se nærmere på korrupsjon både som en del av et større problemkompleks, men også som et problem i seg selv. Åpenhet er et spesielt viktig virkemiddel for å bekjempe korrupsjon, og en plikt til å dele etikkinformasjon vil sannsynligvis virke positivt.

TI Norge kan ikke se noen negative virkninger av en etikkinformasjonsplikt, med mindre plikten bommer på relevansen av den informasjonen som omfattes av bestemmelsene. Det er derfor viktig at informasjonen er tilstrekkelig og relevant for det overordnede formålet som beskrevet i mandatet til Etikkinformasjonsutvalget.

Likeledes er det viktig at informasjonen som etterspørres er mulig/overkommelig å framskaffe, at ikke rapporteringsbyrden blir for stor i forhold til nytten av informasjon og at den offentliggjøres på en måte som gir større åpenhet og allmen tilgjengelighet. For å unngå skryt/windowdressing i rapporteringen, bør etikkinformasjonsplikten ikke kun omfatte policyformuleringer og regelverk, men også selskapenes forretningspraksis. Det blir dermed en viktig utfordring å identifisere og avgrense hva slags informasjon som skal omfattes av en eventuell etikkinformasjonsplikt og passe på at den ikke overlapper med andre lover og verktøy for åpenhet.

2) Hva slags informasjon bør omfattes av en eventuell etikkinformasjonsplikt?

På antikorrupsjonsområdet er det særlig viktig med åpenhet om følgende elementer:

- a) Selskapets program for antikorrupsjon inklusiv bestikkelser, tilretteleggingsbetalinger, beskyttelse av varslere, politiske bidrag og opplæring.

- b) Organisatoriske og finansielle opplysninger om datterselskaper og andre eierinteresser, inklusiv eierandel, registreringsland og virksomhetsland.
- c) Land-for-land-rapportering inklusiv inntekter, investeringer, skatt og samfunnsbidrag for alle land hvor selskapene har virksomhet.

Disse tre elementene er grunnlaget for Transparency International sine statusrapporter om selskapers åpenhet både nasjonalt og internasjonalt og er dermed vel kjent for selskaper som har vært med i disse undersøkelsene. Se f.eks

<http://transparency.no/2013/11/19/apenhet-i-selskapsrapportering/>

og

https://www.transparency.org/whatwedo/publication/transparency_in_corporate_reporting_as_sessing_emerging_market_multinat

De tre elementene er ikke uttømmende med hensyn til alle tenkelige relevante mål for åpenhet, og de gir heller ikke informasjon om selskapenes etterlevelse av antikorrupsjonsregelverket.

Styrken i denne rapporteringen er at leverandører, ansatte, samarbeidspartnere, investorer og forbrukere informeres om selskapenes aktiviteter og eierskap, at finansiell informasjon er disaggregert land-for-land og at informasjonen er tilgjengelig på landnivå. Åpenhet bidrar til å forhindre maktmisbruk og dette er spesielt viktig i krevende markeder preget av korrupsjon og kapitalflukt. Innføring av en etikkinformasjonsplikt på de tre ovennevnte punktene vil kunne bidra positivt i det forebyggende arbeidet.

Det første elementet (a) selskapenes antikorrupsjonprogram, med selvpålagt etisk regelverk, er i dag frivillig. Det kan imidlertid være nyttig å vurdere om slike frivillige programmer bør bli en plikt. UK Bribery Act (2011) pålegger selskapene å forebygge korrupsjon gjennom «Adequate procedures defence» og det er utarbeidet retningslinjer for hva det innebærer i praksis. Hovedprinsippene er at selskapene etablerer praktiske retningslinjer som tar høyde for korrupsjonsrisiko, forpliktelsene til ledelsen, eiere og aksjonærer, risikovurderinger, due diligence prosedyrer, kommunikasjon og trening og løpende kontroll og oppdatering av prosedyrer. En etikkinformasjonsplikt som omfatter slike bestemmelser, vil kunne gi selskapene og leverandørkjeden et mer solid forsvar mot korrupsjon.

Det andre elementet (b) om organisatorisk åpenhet er i stor grad lovregulert. Det mangler imidlertid åpenhet om reelle rettighetshavere, altså de fysiske personer som kontrollerer selskapene. Selskapene bør ha lovpålagt åpenhet om reelt eierskap. Forslag til Lov om register over reelle rettighetshavere Prop 109 L (2017-2018) er i så henseende ikke tilstrekkelig. Se høringsinnspill fra TI Norge og Tax Justice Network <http://transparency.no/2018/10/16/finansdepartementet-har-ikke-levert-pa-stortingets-krav-om-apne-eierregistre/> og <http://taxjustice.no/ressurser/horinginnspill-til-ny-lov-om-reelle-rettighetshavere>.

Til det tredje elementet (c) har Norge innført regler for land-for-land rapportering, men den regulerer kun utvinningsindustrien. En utvidelse av disse reglene også til å omfatte andre sektorer vil kunne bidra til viktig informasjon om selskapenes aktiviteter og blir kjent for alle innbyggerne og sivilsamfunnet i det enkelte land.

En lov om etikkinformasjon bør i størst mulig grad komplementere og ikke overlappes bestemmelser i eksisterende lover og verktøy for åpenhet. (TI Norge har ikke tatt stilling til hvorvidt åpenhetskrav knyttet til reelt eierskap og utvidet land-for-land rapportering best

lovreguleres gjennom endringer i eksisterende bestemmelser, eller en ny lov om etikkinformasjon)

I den grad integrity due diligence/aktsomhetsvurderinger blir en plikt for tema knyttet til menneskerettigheter og miljø, bør også korrupsjonsrisiko integreres i aktsomhetsvurderingene. Det handler blant annet om kartlegging av interessekonflikter og eierstruktur til selskapene i leverandørkjeden.

3) Hvordan bør informasjonen gjøres tilgjengelig?

Informasjonen bør gjøres tydelig tilgjengelig på bedriftenes egne nettsider (f.eks som en del av årsrapporten) og sosiale medier.

Videre bør informasjonen enten rapporteres til eller innhentes av et egnet tilsyn, departement eller institusjon som etablerer en egen nettside «Selskapenes Etikkinformasjon» (one-stop-shop) for denne type informasjon.

I tillegg kan det vurderes en plikt til å gi informasjon på forespørsel til den som henvender seg til en bedrift. I så fall bør det presiseres nærmere hva slags informasjon som kan etterspørres, og eventuelt vurderes om det bør innføres en klageordning eller en instans den som spør etter informasjon kan henvende seg til dersom bedriften nekter å etterkomme anmodningen.

Dersom utvalget ønsker en nærmere diskusjon om vårt innspill, møter vi gjerne.

Vennlig hilsen

Guro Slettemark
generalsekretær

Gro Skaaren-Fystro
spesialrådgiver

